

V minuloročnom poslednom čísle Kultúry slova sme mali možnosť čítať recenziu na publikáciu Michala Franka *Slovo o reči*. Vtedy sme sa nenazdali, že uplynie iba krátky čas, čo nás navždy opustí. Michal Franko 18. 8. 2014 navždy odišiel do srdca zeme vo veku nedožitých osemdesiatštyri rokov.

Dôvodom spomínať na Michala Franka je jeho dlhoročné činorodé pedagogické pôsobenie v strednom školstve v predmete slovenský jazyk, jeho neúnavná snaha predovšetkým na regionálnej úrovni písomne oboznamovať širšiu verejnosť so zákonitými nášho jazyka, upozorňovať na potrebu starostlivosti o jazykovú výchovu a o primeranú úroveň jazykových prejavov.

Michal Franko, stredoškolský učiteľ, publicista a regionálny básnik sa narodil 20. 9. 1930 v obci Udavské v okrese Humenné. Po získaní stredoškolského vzdelania pôsobil ako učiteľ na Osemročnej strednej škole v Snine (v r. 1951 – 1952). Po absolvovaní magisterského štúdia (v r. 1952 – 1957) v odbore slovenský jazyk – ruský jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave pokračoval v práci pedagóga v Humennom na Vyššej hospodárskej škole (v r. 1957 – 1959) a na miestnom gymnáziu (v r. 1960 – 1992).

Získané vedomosti, dobré poznanie slovenského jazyka a zmysel pre jazykový cit, ale aj fascináciu umeleckou literatúrou zúročil ako člen a vedúci odborných a predmetových komisií pre slovenský jazyk a literatúru, ako člen sekcie pre gymnáziá pri kabinete slovenského jazyka a literatúry Krajského pedagogického ústavu v Prešove, ako odborný poradca pre slovenský jazyk a literatúru odboru školstva Krajského národného výboru v Košiciach, ale tiež ako stály člen okresnej názvoslovnej komisie v Humennom pri Úrade geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky.

Michal Franko však neostal iba v rovine pedagogického šírenia svojich poznatkov. Svoje vedomosti uplatnil v priebehu viac ako piatich desaťročí ako autor populárno-náučných textov (približne šesťdesiat) najmä z oblasti spisovného jazyka a jazykovej kultúry publikovaných v rôznych periodikách, ktoré súhrnne vydal v už spomínanej publikácii *Slovo o reči* (2008). Vo svojej publikačnej činnosti poukázal na problémy predmetovej komisie pre slovenský jazyk, na metódy a organizačné formy práce na literárnom seminári či na špecifika výučby slovenčiny žiakov ukrajinskej národnosti.

Za obetavú a príkladnú prácu pedagóga, za dobré výchovno-vzdelávacie výsledky, za prácu v oblasti metodiky a teórie vyučovania slovenského jazyka a literatúry, za zásluhy o rozvoj kultúrno-osvetovej práce v okrese Humenné bol Michal Franko ocenený celým radom diplomov, čestných uznání, pochvál a plakietsk.

Svoju trvalú pozornosť venoval rodnému kraju – výskumu sotáckeho folklóru ako kultúrno-osvetový pracovník v rodnej obci a v okrese. Zozbieral sotácke uspávanky, vyčítanky, príslovia, hádanky či sotácke piesne z Udavského. Opísal sotácku svadbu, sotácke vianočné a iné ľudové zvyky. V plnej miere sa prejavil ako zberateľ sotáckeho folklóru publikovaním a prednášaním o ňom pri rôznych výročných aj iných príležitostiach konaných v rodnom regióne. Sotácku kultúru a folklór spísal v práci *Klenoty sotáckeho folklóru* (2008).

Neodmysliteľnou súčasťou profilu Michala Franka bol jeho vzťah k materinskej reči – k sotáckemu nárečiu rodného „valalu“. Pod vedením Eugena Paulinyho vypracoval diplomovú prácu *Hláskoslovie sotáckeho nárečia (opis a výskyt)*. V roku 1958 publikoval *Kapitoly zo štúdia sotáckeho nárečia a Ukážky sotáckeho nárečia. Substantívum v sotáckej morfológii* uzrelo svetlo sveta v roku 1965. V časopise *Kultúra slova* publikoval texty *Pomenovanie nedozretého ovocia v sotáckom nárečí* (1971) a *Rodinné a príbuzenské názvy osôb v sotáckom nárečí* (1972). Michal Franko ešte ako študent štvrtého ročníka magisterského štúdia zapísal (v r. 1956) dovedna šesťnásť textov v okrese Humenné v obciach Udavské, Rovné, Vyšný Hrušov, Adidovce, Jabloň, Slovenské Krivé, Dlhé nad Cirochou a Papín. Tieto texty sú dodnes súčasťou jedinečnej zbierky nárečových textov deponovanej v dialektologickom oddelení Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. Úryvok z textu, ktorý sám Franko zapísal vo svojej rodnej obci Udavské, nech je krátkou spomienkou naňho a na jeho plodný život.

Paropcy chodzil'i u partiji a šel'ijeko čuda vystrajal'i. Najvecej tam, dze byl'i dzeuki. Raz me mal'i otvoreny oblak a na pecku mǎ mal'i položany maslo u harčičku. Ta prišl'i voňi aj do nas. Jeden prišoŭ do chižy a pytaŭ chľeba. Mi mu chľeba del'i a heuty druhe prez oblak žel'i nam maslo. Mi še šudoval'i, že nadž im ľem tot posny chľip?! No aľe me nežnal'i, že nač pytel'i. Rano ch-ceme rezanki zoz makom pomascec, mi do chižy a masla ňit! Bodej vas fras trimau, ta na to vy chľeba pytel'i, bo sce žel'i maslo! No priznal'i še voňi na druhi dzeň, že maslo pojedl'i a harčičog rozbil'i.

Ad honorem

Anna Ramšáková